

معرفی هسته پژوهشی

مدیریت استرس و مداخله در بحران

دانشکده علوم رفتاری و سلامت روان (انستیتو روانپزشکی تهران)

تهیه و تنظیم:

مهرداد کاظم زاده عطوفی

محمد شمس مهرآبادی

تابستان ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه و کلیات .....
۲	وجه تمایز بین بلایا .....
۳	چشم انداز .....
۳	مأموریت .....
۴	اهداف (آموزش و تولید محتوی) .....
۴	خطوط تحقیقاتی .....
۴	برنامه‌های بلند مدت .....
۵	برنامه‌های کوتاه مدت و میان مدت .....
۶	ارکان هسته پژوهشی .....
۶	گروه پژوهشی .....
۶	مسئول ترجمان دانش .....
۶	منابع .....

مقدمه و کلیات

اگرچه بلایا به ویژه بلایای طبیعی منحصر به زلزله نبوده و مواردی چون سیل، آتش‌سوزی وسیع، طوفان، جنگ، خشکسالی و موارد دیگر را نیز شامل می‌شود، اما به دلیل قرار داشتن کشور ایران بر روی کمر بند زلزله، زلزله وجه غالب و اصلی بلایائی است که هرچند یکبار نقطه‌ای از کشورمان را در معرض آسیب و بحران قرار می‌دهد.

ایران یکی از ده کشور بلا خیز دنیا است.

ایران جزء پنج کشور اول دنیا در وقوع زلزله است

اما هرچه جمعیت کشور افزایش می‌یابد، قدرت تخریب و خسارات ناشی از وقوع این حوادث نیز افزایش می‌یابد. به موازات تراکم جمعیت، آسیب‌پذیرتر شدن شهرها در مقابل بلایای طبیعی و بحران‌های تکنولوژیک، اهمیت و حساسیت مدیریت بحران و برنامه‌های رویارویی و کاهش اثرات بحران هرچه بیشتر می‌گردد. بلایا و به ویژه بلایای طبیعی قابل پیش بینی و پیشگیری نیستند ولی دو نکته مهم: اول عملیات نجات و امداد و اقدامات فوری بعد از وقوع فاجعه است

دوم به حداقل رساندن آثار مخرب و فاجعه بار این بلایاست. بنابر این آگاهی از مسائل بهداشت روانی حادثه‌دیدگان (بمنظور

حمایت‌های روانی، اجتماعی) متعاقب بلا یا جهت مداخله و برخورد بهنگام یکی از اولویت‌های مهم بهداشتی است که از گسترش مشکلات و پیامدهای بعدی جلوگیری می‌کند.

وجه تمایز بین بلا یا

بحران یا وضعیت اضطراری عبارت است از : اتفاقاتی است که بطور معمول روی می‌دهد. این اتفاقات در محدوده کوچک و برای عده خاصی روی می‌دهد و برکل جامعه اثر نمی‌گذارد. لذا بازگرداندن این شرایط به وضعیت عادی کار چندان دشواری نیست و احتیاج به تجهیز کلیه منابع و امکانات جامعه ندارد. مانند: آتش سوزی یک پاساژ تجاری، جرم و جنایت، آسیب دیدن شبکه آب رسانی یک شهر یا منطقه و ... اما بلا یا فجایع عبارت است از حوادث غیر مترقبه‌ای که گریبان کل جامعه را بگیرد. حادثه‌ای که کل آحاد جامعه را در بر گرفته و مقابله با آن به مهارت‌ها و روش‌های ویژه‌ای نیاز داشته باشد و برای جبران خسارات وارده نیز امکانات فوق العاده‌ای نیاز است که شاید مجبور به استمداد از کشورهای دیگر شویم .

بحران اگر مدیریت نشود به ابعاد مختلف سلامت جامعه آسیب وارد می‌کند.

استرس نیز به معنای فشار روانی است که تعادل فرد را تغییر داده و فرد برای بهبود نیاز به تطابق با آن دارد امروزه نقش استرس در علت شناسی اولیه و ثانویه اکثر اختلالات پزشکی شناخته شده است مهارت و مدیریت استرس از الزامات ارتقاء سلامت می‌باشد. لذا پژوهش و ارزیابی شرایط در بلایا، بحران‌ها و استرس در جامعه و تدوین دستورالعمل ویژه متخصصین، کارشناسان و مسئولین می‌تواند در راستای ارتقاء سلامت جامعه نقش مهمی داشته باشد.

چشم انداز

هسته پژوهش مدیریت استرس و مداخله در بحران‌ها تا سال ۱۴۰۰ یکی از برترین هسته های پژوهشی و علمی در حوزه، روانپزشکی، روانشناسی و بهداشت روان در کشور با هدف ارتقاء سطح بهداشت روان جامعه در سطح کشور در مدیریت بحران و بلایای طبیعی و استرس‌ها خواهد شد.

مأموریت

پژوهش و ارائه مدل برای مدیریت استرس و مداخله در بحران‌ها در جامعه با رویکرد روانشناختی

اهداف (آموزش و تولید محتوی)

۱. پژوهش در حوزه استرس در جامعه و راهکارهای مدیریتی آن و ارائه الگو
۲. پژوهش در حوزه بحران‌ها در جامعه و راهکارهای مدیریتی آن و ارائه الگو
۳. پژوهش در حوزه استرس و تأثیرات آن و راهکارهای مدیریتی آن در جامعه و فرد
۴. مدیریت سوگ در بیمارستان‌ها

خطوط تحقیقاتی

- بلایای طبیعی و حوادث
- بحران‌های فردی و اجتماعی
- استرس - فرد و جامعه

برنامه‌های بلند مدت

تدوین دستورالعمل کشوری ارائه خدمات سلامت روان و روانشناسی در مواقع مدیریت استرس و مداخله بحران تعیین استانداردهای مورد انتظار در ارائه خدمات سلامت روان و روانشناسی در مواقع مدیریت استرس و مداخله در بحران

برنامه‌های کوتاه مدت و میان مدت

- تعیین فهرست اطلاعاتی خطوط مشاوره در بحران در سطح کشور (به تفکیک مراکز تحت پوشش وزارت بهداشت، سازمان بهزیستی و مراکز خصوصی)
- بررسی عملکرد تخصصی مراکز ارائه دهنده خدمات مشاوره در بحران در سطح کشور (بر اساس چک لیست مدون) تعیین عملکرد تخصصی مراکز در مدیریت در بحران و استرس تبیین نقاط قوت، ضعف، چالش‌ها و پیشنهادات ارتقای عملکرد مراکز از دیدگاه ذی نفعان کلیدی
- ارزیابی میزان موفقیت مراکز در اجرای پروتکل‌های استاندارد ارزیابی میزان موفقیت مراکز در پیشگیری از عوارض در بحران و استرس
- ارزیابی میزان موفقیت مراکز در مدیریت در بحران و استرس ارزیابی میزان موفقیت برنامه در ارتقای سلامت روان مدیریت در بحران و استرس
- تبیین نقاط قوت، ضعف، چالش‌ها و پیشنهادات.

ارکان هسته پژوهشی

مسئول هسته پژوهشی: دکتر محمود دهقانی

دبیر هسته پژوهشی: مهرداد کاظم زاده عطوفی

گروه پژوهشی

❖ دکتر محمد کاظم عاطف وحید

❖ دکتر محمدباقر صابری زفرقندی

❖ محمد شمس مهرآبادی

❖ حمید فرزادی

❖ ندا عبدالله رضایی

ترجمان دانش

دکتر فهیمه فتحعلی لواسانی

منابع

- مجموعه کتاب‌های حمایت‌های روانی، اجتماعی در بلایا تألیف گروه کارشناسان اداره سلامت روان وزارت بهداشت زمستان ۱۳۸۳
- سایت دانشگاه علوم پزشکی کرمان
- <http://www.pezeshk.us/?p=23035>